

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Фізико-математичний факультет
Кафедра методики викладання фізики та дисциплін технологічної освітньої галузі

Дипломна робота (проект) магістра

з теми «Правове регулювання охорони праці жінок та підлітків»

Виконав: студент 2 курсу, групи ОРb1-М17
Спеціальності 015 Професійна освіта
(Охорона праці)

Собань Владислав Віталійович

Керівник Панчук О.П., кандидат
педагогічних наук, доцент

Рецензент Слободянюк О.В., кандидат
технічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	7
1.1 Аналіз стану безпеки праці в світі та Україні	7
1.2 Законодавство України про працю та основні принципи державної політика в цій галузі	14
1.3 Гарантії прав різних категорій працівників на охорону праці	25
РОЗДІЛ 2 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ЖІНОК ТА МОЛОДІ В УКРАЇНІ	33
2.1. Проблеми гендерної рівності жінок та чоловіків у процесі трудової діяльності	33
2.2 Особливості правового регулювання праці жінок	40
2.3 Правове регулювання охорони праці молоді	47
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ ЖІНОК ТА ПІДЛІТКІВ	60
3.1. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці жінок та підлітків	60
3.2 Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці жінок та неповнолітніх	65
3.3 Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці жінок та молоді	69
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКОК А	81

ВСТУП

Актуальність теми. Гендерна рівність та заборона дискримінації у будь-якому її прояві є конституційними гарантіями, що передбачені в статтях 21, 43 Конституції України. Однак на превеликий жаль, закріплення таких норм в законодавстві не свідчить про реалізацію їх на практиці. Дискримінація жінок має місце і в трудовому законодавстві, наприклад при працевлаштуванні, оплаті праці і охороні материнства. В першу чергу це можна пояснити власне недоліками законодавства, недотриманням роботодавцями норм щодо забезпечення трудових пільг та гарантій для жінок. Також слід зазначити, що великою перепорою на шляху забезпечення рівноправ'я жінок та чоловіків є сталі тенденції, традиції та уявлення суспільства про місце і роль жінки в житті.

На даний час Україна прагне до зближення з Європейським Союзом, тому однією з перших підписала міжнародні договори, що регулюють питання дискримінації, рівності жінок, охорони материнства. Однак критичним питанням для України залишається те, що норми задекларовані на папері так і не знаходять свого застосування на практиці. Проголосивши гендерну рівність держава не знайшла способів забезпечити реалізацію цього права. Ситуація погіршується проблемами, що існують у сфері зайнятості населення, стереотипами, що склалися у суспільстві, низьким рівнем заробітної плати.

Кодекс законів про працю України регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих. Окремими главами регулюється праця жінок, молоді та осіб із зниженою працездатністю.

Закон України «Про охорону праці» визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів державної влади відносини між роботодавцем і

працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні. Дія цього Закону поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та на всіх працюючих.

Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" відповідно до Конституції України та Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування визначає правову основу, економічний механізм та організаційну структуру загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі застрахованих на виробництві.

Особлива увага приділена рівності прав жінки і чоловіка. Був прийнятий закон "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків". Де було досягнуто рівного правового статусу жінок і чоловіків та рівних можливостей для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства, є однією з передумов забезпечення стабільного розвитку українського суспільства на засадах демократії. Гендерна рівність встановила рівність жінок з чоловіками та надала спеціальну охорону їх праці.

Чи нема тут дискримінації чоловіків? Ні. По-перше рівність жінок з чоловіками - це політична, соціальна, правова рівність, а по-друге спеціальна охорона їх праці - це біологічна та психологічна відмінність. Справа в тому, що коло груп населення, які потребують певної підтримки з боку суспільства, держави і навіть міжнародного співтовариства, загалом досить велике. Це, зокрема, молодь і пенсіонери, інваліди та інші. Особливої уваги потребують жінки, оскільки саме вони порівняно з чоловіками частіше бувають обмежені у використанні своїх конституційних прав.

Актуальність теми на сучасному етапі полягає в тому, що норми трудового законодавства, стосовно охорони праці, жінок молоді та інвалідів, є складними, неоднозначними і розпорошеними, що ускладнює практичне їх застосування. В

той час, коли саме цим категоріям працівників має приділятися особлива увага. Нажаль сьогодні вони зазнають значних труднощів при реалізації своїх можливостей у сфері праці.

Об'єктом дослідження є система законів та підзаконних нормативних актів, що регулюють відносини в сфері охорони праці жінок та молоді їх реальне застосування на практиці.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні проблеми правового регулювання охорони праці жінок та молоді, в сучасних соціально-економічних умовах, система нормативних актів, що регулюють охорону їх праці.

Мета і завдання дослідження:

Мета дипломної роботи полягає в здійсненні комплексного аналізу та дослідження національного законодавства, матеріалів судової практики, наукової юридичної літератури з питань правового регулювання охорони праці жінок та підлітків, а також з'ясувати основні проблеми правового регулювання охорони праці зазначених категорій осіб, та визначити можливі шляхи до їх вирішення.

Основні завдання дослідження:

- здійснити аналіз сучасного законодавства, наукової юридичної літератури з питань правового регулювання охорони праці жінок та молоді;
- дослідити гарантії прав громадян на охорону праці в нормативно-правовій базі України;
- обґрунтувати та вдосконалити методи організації охорони праці в процесі виробничої діяльності;
- з'ясувати основні проблеми правового регулювання охорони праці жінок та підлітків в умовах сучасного виробництва;
- обґрунтувати практичне значення та дослідити вплив дослідженої проблеми на умови праці жінок та підлітків і визначити можливі шляхи до їх вирішення.

Методи дослідження

У відповідності з методологічною основою дослідження були використані такі **методи**: теоретичний аналіз нормативно-правових актів та навчальної

літератури з досліджуваної проблеми охорони праці жінок та підлітків; емпіричні методи: спостереження, інтерв'ю, методи статистичної обробки та інтерпретації експериментальних даних.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що результати проаналізованих нормативно-правових документів та законодавства України про охорону праці жінок та підлітків вказують на основні проблеми, що впливають на умови праці жінок та підлітків і вказують можливі шляхи до їх вирішення.

Матеріали роботи можуть бути використані у практичній діяльності майбутніх фахівців в галузі охорони праці та можуть слугувати базою для подальших досліджень з даної теми.

Апробація результатів дослідження здійснювалось в ході виробничої та асистентської педагогічної практики, яка проходила на базі кафедри методики викладання фізики та ДТОГ та на підприємстві; результати дослідження доповідалися на звітних наукових студентських конференціях.

Публікації. Результати дослідження висвітлені в науковій статті «Охорона праці жінок та підлітків у законодавстві України» у збірнику наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець - Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи питання правового регулювання охорони праці жінок та підлітків в Україні, ми з'ясували, що основними нормативно-правовими актами в цій сфері є, по-перше, Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закон України “Про охорону праці” (центральний нормативно-правовий акт у сфері регулювання даних правовідносин), гендерне законодавство, Основи законодавства України про охорону здоров'я, спеціальні положення, правила, стандарти, інструкції тощо.

В ході виконання дипломного дослідження з проблем охорони праці жінок та підлітків в Україні нами було:

- здійснено ґрунтовний аналіз сучасного законодавства, наукової юридичної літератури з питань правового регулювання охорони праці жінок та молоді;
- досліджено гарантії прав громадян на охорону праці в нормативно-правовій базі України;
- обґрунтовано та вдосконалено методи організації охорони праці в процесі виробничої діяльності;
- з'ясовано та обґрунтовано основні проблеми правового регулювання охорони праці жінок та підлітків в умовах сучасного виробництва;
- обґрунтовано практичне значення та досліджено вплив відповідальності за порушення законодавства про охорону праці на умови праці жінок та підлітків і визначено можливі шляхи до їх вирішення.

Отже, на підставі виконаного дослідження можна зробити висновок, що для подолання проблем які виникли в Україні необхідно покращити діючу ситуацію з працевлаштуванням враховуючи відмінності в потребах чоловіків та жінок.

Для того, щоб протидіяти малим прибуткам жінок за рекомендаціями міжнародних актів України необхідно боротись з гендерним проміжком у зарплатні та заохочувати жінок йти на більш високооплачувану роботу, створювати нові джерела прибутку.

Для того, щоб можна було поєднати материнство та працю жінкам пропонується альтернативний варіант у вигляді гнучкого робочого часу, адже це дасть широкі можливості для поєднання трудового та сімейного життя.

Також було встановлено, що у сучасний період молодь займає проміжне становище між дитинством і зрілістю, починає своє трудове життя у важких умовах: відсутність роботи, а при її наявності – низька заробітна плата, немає власного житла та деякі інші негаразди. При цьому виникає невдоволеність через помилки, допущені при виборі професії, спеціальності, роботи.

Соціальне становище молоді дає можливість передбачити майбутнє суспільства. Тому проблемам молоді держава має приділяти значну увагу, в тому числі й засобам регулювання її правового статусу.

Отже, молодь – це майбутнє держави, життєво важлива складова успішного економічного розвитку суспільства в майбутньому, охорона праці неповнолітніх потребує значної уваги з боку влади.

Таким чином, можна сказати, що державну політику та гарантії охорони праці жінок та молоді варто розвивати далі, визначивши конкретні механізми реалізації трудових прав цих категорій працівників, а також видна необхідність систематизувати норми, що регулюють особливості їх праці та розширення використання норм локального характеру, в проекті нового Трудового кодексу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук П. С. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи) : Навч. посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
2. Атаманчук П. С. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи) : Навч. посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – К. : Кам'янець-Подільський : Буйницький О.А., 2011. – 200 с.
3. Атаманчук П. С. Безпека життєдіяльності та охорона праці (практичний курс) : / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – Кам.-Под.: Буйницький О.А., 2010. – 152 с.
4. Атаманчук П. С. Основи охорони праці (практичний курс): навчальний посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – Кам'янець-Подільський: Буйницький О.А., 2011. – 140 с. – (Рекомендовано МОН України).
5. Атаманчук П. С. Основи охорони праці (практичний курс): навчальний посібник / П.С.Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – Кам.-Под.: К.: Центр учбової літератури, 2011. – 224 с. – (Рекомендовано МОН України).
6. Атаманчук П. С. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / П.С.Атаманчук, В.В.Мендерецький, О. П. Панчук, Р. М. Білик. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 322 с. (Рекомендовано МОН України).
7. Адміністративне право України: Підручник // В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко – К.: Юринком Інтер.
8. Глобальна доповідь МОП про рівність у сфері праці. - МБТ. - Женева, 2007.
9. Герасименко В.В. Гендерні аспекти трудових міграцій населення України / В.В. Герасименко, О.В. Позняк // Демографія та соціальна економіка. – 2006. – № 1. – С. 130.
10. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник / Н.Б. Болотіна. — К.: Вікар, 2006.

11. Богданов С. Соціальний захист інвалідів: український та польський досвід. — К.: Основи, 2002.
12. Горова О. Правове становище інвалідів // Юридична Україна – 2006 - № 9.
13. Грекова М.М. Сучасні тенденції міжнародно-правового регулювання праці жінок / М.М. Грекова // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 139-145. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/e-journals/FP/2012-3/12gmmpg.pdf
14. Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2016 р. від 26.09.2013 № 717 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/717-2013-%D0%BF/>
15. Дмитренко Ю.П. Трудове право України / Ю.П. Дмитренко. — К.: Школа, 2004.
16. Закон України «Про охорону праці» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 28.
17. Закон України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків" від 08.09.2005 р. // www.rada.kiev.ua.
18. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 06.10.2005 р. № 2961-ІУ.
19. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 28.
20. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, - № 27.
21. Закон України «Про пожежну безпеку» // Відомості Верховної Ради

України (ВВР), 1994, № 5.

22. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21.03.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 21.

23. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 06.10.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 2 - 3.

24. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 № 2866-IV / Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

25. Закон України „Про зайнятість населення”// Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, № 11-12.

26. Закон України «Про сприяння соціальному встановленню та розвитку молоді в Україні» // Відомості Верховної Ради України, 1993, № 16.

27. Закон України "Про охорону дитинства" // Відомості Верховної Ради, 2001, № 30.

28. Закон України "Про загальну середню освіту" // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, № 28.

29. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ.

30. Закон України „Про відпустки” від 15.11.1996 № 504/96-ВР із змінами і доповненнями.

31. Закон України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 28.02.1991 № 796-ХІІ із змінами і доповненнями.

32. Кодекс законів про працю України: Офіц. видання. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2002.

33. Конституція України: із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-ІУ від 08.12.2004 р. — К.: Велес, 2006.

34. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 25-26.

35. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII із змінами і доповненнями станом на 24.02.2011.

36. Конвенція ООН "Про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок" від 18.12.1979 р. // Офіційні звіти Генеральної Асамблеї: Тридцять четверта сесія. - Доповнення № 46.

37. Конвенція МОП № 100 "Про рівну винагороду чоловіків та жінок за працю рівної цінності" від 1951 р. — rada.kiev.ua.

38. Конвенції МОП № 156 "Про працівників із сімейними обов'язками" від 1981р. - rada.kiev.ua.

39. Конвенція МОП "Про максимальний вантаж" від 1967 р.- www.ilo.ru.

40. Конвенція МОП № 89 "Про нічну працю жінок" від 1948 р.- www.ilo.ru.

41. Куренной А.М. Трудовое право: на пути к рынку / А.М. Куренной. — М.: Дело, 1997. 57. Права и гарантии на охрану работы./ Обзор законодательства Российской Федерации. — Серия «Права человека». — Вып. № 1. — М., 1998.

42. Кривой В.И. Проект Трудового кодекса республики Беларусь // Государство и право. - 1996. - № 6.

43. Кримінальне право України: Заг. частина: / Александров Ю.В., Антипов В.І., Володько М.В. та ін.; Відп. ред. Кондратьєв Я.Ю.; Наук. ред. Клименко В.А. та Мельник М.І. - К., Правові джерела, 2002.

44. Наказ Міністерства охорони здоров'я „Про затвердження Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок” N 256 від 29.12.93.

45. Наказ Міністерства охорони здоров'я „Про затвердження Граничних норм підймання і переміщення важких речей жінками” N 241 від 10.12.93.

46. Положення про медичний огляд працівників певних категорій, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 р. № 45 //Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 1997. — № 11—12.

47. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 листопада 1997 р. № 1238 "Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його

проведення" // Офіційний вісник України. — 1997. — № 46).

48. Перелік важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх.// Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.94 № 46.

49. Постанова ВРУ «Про забезпечення працевлаштування молоді, зокрема випускників шкіл, вузів та інших навчальних закладів» // Відомості Верховної Ради, 1997, № 38.

50. Проект Трудового кодексу України від 10 лютого 2006 р. // <http://gska2.rada.gov.ua>.

51. Положення про порядок організації та проведення медико-соціальної експертизи втрати працездатності // Постановою Кабінету Міністрів України від 4 квітня 1994 р. № 221.

52. «Про організацію робочих місць та працевлаштування інвалідів» // Постанова Кабінет Міністрів України від 3 травня 1995 р., № 314.

53. Положення про робоче місце інваліда і про порядок працевлаштування інвалідів // Постановою Кабінету Міністрів України від 3 травня 1995 р. № 314.

54. Павлик П.М. Трудове право України: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За наук. ред. Н.Р. Малишевої. - К.: Університет "Україна", 2006.

55. Русаловський А. Правові та організаційні питання охорони праці – К., 2005.

56. Роїна О. Трудові правовідносини –К., 2005.

57. Сыроватская Л.А. Ответственность за нарушение трудового законодательства. — М.: Юрид. лит., 1990.

58. Щебрюк Н. Правове регулювання праці осіб з зниженою працездатністю //Юр.Україна. – 2008. - № 6.

59. Щотова Ю. Особливості правового регулювання праці дітей //Юриспруденція: теорія і практика – 2008. - № 8.

60. Шульженко І. Диференція правового регулювання праці за статевою ознакою // Право України – 2007- № 4.

61. Реус Е.С. Правовое регулирование трудовой деятельности

несовершеннолетних: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.05. - Луганск, 2003.

62. Прокопенко В.І. Трудове право України: підручник. — Х.: Консум, 1998.

63. Понікаров В.Д., Веретельник Л.К. Адміністративне право – Х.:ХДЕУ 2000 р.

64. Іванова І.Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів. — К.: Логос, 2000.

65. Ільницька Ганна. Норми про звільнення вагітних жінок в проекті нового Трудового кодексу немає // Друга полоса. - 2007. - № 52 (946).

66. Хуторян Н.М. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору // Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку: Монографія / Відп. ред. Н.М. Хуторян. — К.: Ін Юре, 1999.

67. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин. — К.: Ін-т держави та права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002.

68. Чернадчук В. Право на відшкодування моральної шкоди: деякі аспекти // Право України. — 2000. — № 3.

69. Популярна юридична енциклопедія / В.К. Пжевський, В.В. Головченко, В.С. Ковальський (кер.) [та ін.]. — К.: Юрінком Інтер, 2002.

70. Муцинова Н.А. Трудовое право Франции. - М.: Изд-во Университета дружбы народов» 1985.